

УДК 373.3.016:004

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10\(28\)-694-704](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10(28)-694-704)

Зорочкіна Тетяна Сергіївна завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, б-р Шевченка, 81, м. Черкаси, 18031, <https://orcid.org/0000-0002-6321-0852>

Яцина Світлана Миколаївна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, б-р Шевченка, 81, м. Черкаси, 18031, <https://orcid.org/0000-0002-6319-3829>

Литвин Інна Миколаївна кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри початкової освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, б-р Шевченка, 81, м. Черкаси, 18031, <https://orcid.org/0000-0002-8946-1449>

РОЛЬ МЕДІАОСВІТИ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті висвітлюється роль медіаосвіти у процесі розвитку монологічного мовлення учнів початкової школи. Будучи засобом спілкування, монологічна мова виконує функцію передачі та отримання інформації.

До прийомів розвитку монологічного мовлення відносяться: мовний зразок (мовна діяльність дітей супроводжується такими прийомами як пояснення); повторення (практикується повторення матеріалу вчителем, індивідуальне повторення дитиною, чи спільне повторення); пояснення, вказівка (застосовується при уточненні структури описових оповідань, вчитель звертає увагу на те, що являє собою структура оповідання); словесна вправа (попередні складання описових оповідань, спочатку промовляються окремі фрагменти оповідання); питання (використовується в процесі розгляду та при послідовному викладі опису).

Розвиток монологічного мовлення у молодших школярів є однією з головних цілей навчання мови. З метою раціональної організації роботи з розвитку монологічного мовлення учнів необхідно вивчити можливості дітей з оволодіння монологічною вдачею, можливості програм і підручників, пов'язані з проблемою. Вчителю потрібно проаналізувати лексичні, граматичні, стилістичні, логічні особливості мови дітей, вплив медіаосвіти (радіо,

телебачення і т.д.), вивчити обсяг мови та врахувати в освітньому процесі розвиваючі методи, що генерують особливості монологічного мовлення.

Перспективи подальших досліджень. Впровадження медіатехнологій навчання, які б визначали особливості пізнавальної діяльності здобувачів освіти в умовах розвитку освітніх інновацій, які забезпечували б усвідомлення індивідом власної місії в медіа просторі, спонукали виробляти нові елементи медіакультури сучасного суспільства.

Ключові слова: медіаосвіта, монологічне мовлення, молодші школярі, освіта, мова, інформація.

Zorochkina Tetiana Sergiivna Head of the Department, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Primary Education, Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi, 18031, Cherkasy, 81 Shevchenko Boulevard, <https://orcid.org/0000-0002-6321-0852>

Yatsyna Svitlana Mykolayivna PhD in Pedagogy, Senior teacher of the department of primary education, Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University, 18031, Cherkasy, 81 Shevchenko Boulevard, <https://orcid.org/0000-0002-6319-3829>

Lytvyn Inna Mykolaivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer Department of Primary Education, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, 18031, Cherkasy, 81 Shevchenko Boulevard, <https://orcid.org/0000-0002-8946-1449>

THE ROLE OF MEDIA EDUCATION IN THE PROCESS OF DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS MONOLOGICAL SPEECH

Abstract. The article highlights the integration of elements of media education in the process of developing monologue speech of younger schoolchildren. As a means of communication, monologic speech performs the function of transmitting and receiving information.

Techniques for the development of monologue speech include: speech sample (language activity of children, accompanied by such techniques as explanations); repetition (repetition of the material by the teacher, individual repetition by the child, or joint repetition is practiced); explanation, instruction (applied when clarifying the structure of descriptive stories, the teacher pays attention to what the structure of the story is); verbal exercise (preliminary compilation of descriptive stories, individual fragments of the story are spoken first); question (used in the process of consideration and in the sequential presentation of the description).

The development of monologue speech in younger schoolchildren is one of the main goals of learning the native language. In order to rationally organize work on the development of students' oral monologue, it is necessary to study the possibilities of children in mastering oral monologue, the possibilities of programs and textbooks related to the problem. The teacher needs to analyze the lexical, grammatical, stylistic, logical features of children's speech, the influence of media education (radio, television, etc.), study the volume of speech and take into account in the educational process the developing methods that generate the features of monologue speech.

Prospects for further research. The introduction of learning media technologies, which would determine the peculiarities of the cognitive activity of those seeking education in the conditions of the development of educational innovations, which would ensure the awareness of the individual's own mission in the media space, encouraged the production of new elements of the media culture of modern society.

Keywords: media education, monologue speech, younger schoolchildren, education, language, information.

Постановка проблеми. У процесі еволюційного розвитку людство пройшло кілька етапів розвитку комунікації, першим і найзначнішим у тому числі була поява промови. Винахід писемності розширив можливості передачі від людини до людини, від покоління до покоління. Починаючи з XV століття, друкована справа дозволила збільшити тиражування носіїв інформації, розширюючи коло користувачів. Досягнення в галузі радіо, кіно, телебачення, комп'ютерних та інформаційних технологій призвели до докорінних змін у галузі інформації та комунікації [3].

Нині неможливо уявити життя людини без медіа. Людство звикло до інформаційного потоку, що постійно збільшується, під впливом якого формуються духовно-моральні, художньо-естетичні, соціальні, інтелектуальні цінності та інтереси. Засоби масової інформації та комунікації (медіа) можуть бути стимулом для вдосконалення життя людини та засобом відображення національної своєрідності та розвитку, міжнародного взаєморозуміння та світу, повідомляючи реалістичну та адекватну інформацію про історію, культуру, цінності кожного народу. У той же час медіа, будучи одним із засобів культури, становлять певну загрозу руйнації моральних та етичних норм, культурних та мистецьких цінностей [1].

У рамках традиційної шкільної освіти учні отримують недостатній обсяг знань про те, як аналізувати та критично усвідомлювати медіатексти, визначати їх джерела, політичні, соціальні, комерційні та культурні інтереси, розрізняти головну та другорядну інформацію, відрізняти загальновідомі

факти та факти, що потребують перевірки, тощо. Виникнення інформації, отриманої за допомогою медіа, та шкільної інформації підкреслює суперечність між школою та засобами масової інформації. Таким чином, учні опиняються під впливом двох світів, які часто протистоять один одному (школи та медіа), не маючи знань, умінь і навичок співвіднести отриману інформацію з наявними знаннями, адекватно оцінити її та сформулювати власну думку, визначити свою позицію [4].

Пошуки компромісу призвели до того, що у другій половині ХХ століття у провідних країнах світу у педагогічній науці сформувався специфічний напрямок – «медіаосвіта» (від англ. media education), покликаний допомогти школярам та студентам краще адаптуватися у світі медіакультури, освоїти мову засобів масової інформації, навчитися аналізувати медіатексти тощо.

У рекомендаціях, розроблених у рамках семінару «Молодіжна медіаосвіта» («Youth Media Education») адресованих ЮНЕСКО, наголошується, що «медіаосвіта – частина основного права кожного громадянина будь-якої країни на свободу самовираження та отримання інформації, воно сприяє підтримці демократії. Визнаючи відмінності у підходах та розвитку медіаосвіти в різних країнах, рекомендується, щоб воно було введено скрізь, де можливо, в межах національних навчальних планів, а також у рамках додаткової, неформальної освіти та самоосвіти протягом усього життя людини».

У початковій школі важливо цілеспрямовано розвивати грамотне, зв'язне мовлення молодших школярів, оскільки здатність висловлювати свої думки є необхідним умінням. Сформовані вміння у монологічній мові допоможуть учням у подальшому навчанні. Однак у початковій школі під час уроків монологічній промові учнів приділяється недостатня увага: учням важко робити повідомлення, вибудовувати зв'язну відповідь [2].

До теперішнього часу в онтолінгвістиці залишається майже недослідженою в повному обсязі найбільш суттєва форма прояву мовної здібності дитини — усне спонтанне монологічне мовлення, яке є для школяра на початковому етапі навчання та засобом спілкування, та способом участі у навчальній діяльності, коли учень освоює нові відносини, що вимагають від нього активної комунікативної позиції [1].

Мета статті - розкрити шляхи розвитку медіаосвіти у процесі розвитку монологічного мовлення молодших школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі взаємодії елементів медіаосвіти у процесі розвитку монологічного мовлення молодших школярів присвячені дослідження таких вітчизняних і зарубіжних науковців: Т. Бакка, К. Безелгет, С. Бойко, Д. Букінгем, О. Бурім, О. Волошенюк, В. Іванов, А. Калюжний, О. Пометун, Ф. Рогоу, Е. Харт, С. Шейбе та інші науковці розробили низку навчально-методичної літератури за напрямками впровадження медіаосвіти в навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Монологічне мовлення використовується з різною комунікативною метою: для повідомлення інформації, для впливу на слухачів шляхом переконання, для спонукання до дії або її запобігання.

С. Дубовик наголошує, що «...Монологічне мовлення – чітке, логічно-послідовне висловлювання, що протікає відносно довго в часі, не розраховане на негайну реакцію слухачів. Воно має незрівнянно більш складну будову, висловлює думку однієї людини, яка невідома слухачам. Тому вислів містить більш повне формулювання інформації, він більш розгорнутий. Монологічне мовлення (монолог) розуміється як зв'язне мовлення однієї особи, комунікативна мета якої – повідомлення про будь-які факти, явища реальної дійсності. Монолог являє собою найбільш складну форму мови, що служить для цілеспрямованої передачі інформації» [3].

При навчанні монологічним висловлюванням потрібно враховувати такі проблеми, які можуть виникнути на уроці: учні бояться припуститися помилки і, отже, піддати себе критиці з боку вчителя та однокласників. Для подолання цього слід застосовувати різні джерела створення мотивації, використовувати колективні форми роботи, де успіх окремого учня становить успіх групи і навпаки. Велику допомогу може надати опора на схему чи план, ключові слова. Учні не розуміють мовленнєве завдання, а значить, і те, що треба робити. У учнів не вистачає мовних засобів у активному словнику на вирішення поставленого завдання. На цьому етапі слід вивчати планувати свій вислів. Коли говорить один учень, решта мовчать, тобто створюється небезпека неефективного використання часу уроку. У цьому випадку варто звертати увагу на навчання інших умінь ефективного слухання — готовності поставити питання, перефразувати сказане, бути готовим скоригувати висловлювання однокласника [5].

Недостатня сформованість комунікативно-мовленнєвих умінь призводить до появи в усних та письмових висловлюваннях дітей помилок різного виду, які можна згрупувати у три типи:

- фактичні помилки;
- помилки у побудові тексту;
- мовні помилки та недоліки [7].

Для учня молодшого шкільного віку гарна мова — запорука успішного навчання та розвитку. Засвоєна стихійно, у процесі щоденного спілкування мова є примітивною і не завжди правильною. Прийоми розвитку монологічного мовлення ширше і цілеспрямованіше використовуються під час уроків розвитку промови, проте може бути задіяні й інших типах уроків. Серед прийомів розвитку монологічного мовлення молодших школярів можна назвати такі:

- розповідь (цей прийом застосовують, наприклад, при демонстрації правила чи визначення. Такий зразок має бути доступним для розуміння,

лаконічним, вимовлятися виразно, голосно та чітко. Аналіз дозволяє усвідомити структуру висловлювання, виділити його частини, опрацювати необхідну інтонацію. Часто застосовується при аналізі тексту та на етапі виразного читання, при підготовці до усного переказу чи письмового викладу. Учні виділяють, де у монологічному висловлюванні вступ, де кінцівка, де ключові слова.

- спільне оповідання, у якому педагог починає пропозицію, а учень його продовжує чи закінчує. Варіантом є оповідання, при якому один фрагмент тексту розповідається вчителем, а інший учнями. Часткова розповідь у тому, що у частині тексту (початку, середині, кінцівці) необхідно відновити його повністю. Для початкової школи часто використовуються оповідання з лінійним сюжетом.

- розповідь по картині - за послідовністю предметних чи сюжетних картинок, пейзажів учні становлять зв'язний текст. Переказ тексту сприяє формуванню умінь логічно викладати послідовність подій, і навіть запам'ятовувати яскраві образні художні мовні звороти, цим збагачуючи її [4].

Завдання вчителів початкових класів — вдосконалювати мову дитини, розширювати і збагачувати її словниковий запас, розвивати й підвищувати культуру мовлення та її виразних можливостей [10].

Цілями навчання молодших школярів вмінням у монологічному висловлюванні є:

- 1) вміння орієнтуватися в ситуації спілкування та усвідомлювати своє комунікативне завдання (учню необхідно розуміти, про що говорити, кому говорити і навіщо говорити);

- 2) планувати зміст повідомлення (розуміти тему та основну думку, вміти розвинути власну думку, намітити приблизні мікротеми);

- 3) формулювати власні думки та розуміти чужі;

- 4) здійснювати самоконтроль за промовою, сприйняттям її слухачем (розуміти, чи відповідає монологічне висловлювання ситуації спілкування, завдання, основної думки, чи послідовно воно, чи відповідає заданому стилю мови (розповіді, опису, міркуванню) [6].

Як наголошують Ю. Рибіна та Т. Челомбітко ключовим елементом у процесі розвитку монологічного мовлення молодших школярів є медіаосвіта. Науковці виділяють, що «...Медіаосвіта визнана однією з ключових навичок ХХІ століття надзвичайно великою кількістю інституцій – від релігійних до світових глобальних організацій. Тому розроблення і прийняття Концепції впровадження медіаосвіти в Україні 20 травня 2010 року – важлива складова на шляху модернізації освіти, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства [8]. Основні положення Концепції відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі, рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО

та резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації. Головною метою Концепції є сприяння розбудови в Україні ефективної системи медіаосвіти заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективною взаємодії із сучасною системою медіа, формування в них медіаобізнаності, медіаграмотності і медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей» [13].

Медіаосвіта (англ. *media education*) — введений порівняно недавно термін, яким позначають вивчення впливу засобів масової та іншої комунікації (у тому числі преси, телебачення та радіомовлення, реклами, кінематографа, Інтернету з усіма його додатками) як у рамках підготовки працівників цієї сфери, так і стосовно того, що необхідно знати всім для освоєння інфокомунікаційних технологій, що виражається терміном «медіаграмотність» (англ. *media literacy*), або «медіакомпетентність» (англ. *media competence*) (означаючи вміння кваліфіковано використовувати засоби комунікації), у тому числі як розвиненої спроможності освоєння про медіатекстів (англ. *media texts*), що передбачає розуміння гуманітарного, антропологічного, соціального, культурного і політичного контексту функціонування засобів комунікації і використовуваних ними способів уявлення дійсності [9].

З погляду реалізації медіаосвіти у світовій практиці виділяють три методичні підходи: введення окремого навчального предмета (спеціальна медіаосвіта), розв'язання задач медіаосвіти в установах додаткової освіти (факультативна медіаосвіта) і безпосередньо в школі у процесі вивчення традиційних шкільних курсів (інтегрована медіаосвіта) [17].

Методи медіаосвіти поділяються на кілька груп. За джерелами отримання знань: словесні (лекція, оповідання, бесіда, пояснення, дискусія), наочні (ілюстрація та демонстрація медіатекстів) та практичні (виконання різноманітних завдань практичного характеру на матеріалі медіа) [12].

За рівнями пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні (повідомлення педагогом певної інформації про медіа, сприйняття та засвоєння цієї інформації аудиторією), репродуктивні (розробка та застосування педагогом різних вправ та завдань на матеріалі медіа, для того, щоб учні опанували прийоми їх вирішення), проблемні (проблемний аналіз певних ситуацій чи медіатексту, наприклад, з метою розвитку критичного мислення), частково-пошукові або евристичні, дослідні (організація пошуково-творчої діяльності навчання) методи отримання нових знань та умінь [14].

Дані методи ґрунтуються на наступних дидактичних принципах: соціокультурний розвиток творчої особистості у процесі навчання, науковість, систематичність та доступність навчання, зв'язок теорії з практикою, наочність, активність аудиторії, перехід від навчання до самоосвіти, зв'язок навчання з навколишньою дійсністю, позитивне емоційне тло, облік індивідуальних особливостей учнів [16].

На уроках розвитку мовлення медіа застосовується ширше, оскільки з його допомогою інтенсивно вводяться різні ситуації, стимулюючи мовну діяльність учнів.

У навчальних фільмах з цією метою використовуються сюжетний та видовий матеріали. Це дозволяє пред'явити видові сюжети в динаміці, в різних ракурсах, організовує і звертає увагу учнів, змушує їх побачити те, що необхідно для вирішення навчальної задачі, допомагає побачити предмет близько і на відстані, з різних точок зору. Все це полегшує збір матеріалу до майбутнього висловлювання. Використовуються фільми і для навчання оповідання. За допомогою кінофільму можна наочно показати учням композиційні особливості оповідального жанру [11].

З цією метою застосовуються такі специфічні прийоми, як: показ серії основних епізодів екранізованого оповідання; аналіз епізодів, пов'язаних з розвитком дії оповідання; розвиток сюжету на початку чи кінці оповідання; аналіз дикторського тексту, його доповнення та трансформація; аналіз музики фільму і т. п. Деякі фільми допомагають підготувати учнів до усних висловлювань. В основі таких фільмів – приклад усного оповідання.

Робота з фільмом вимагатиме від учнів виконання ряду спеціальних завдань: простежити за тоном мови оповідача; визначити, як він передає свої почуття та свій настрій; подумати над тим, чому розповідь вийшла цікавою, чому її легко слухати [15].

Також медіа використовуються для роботи над міркуванням. Дикторський текст допомагає визначити правила побудови текстів подібного характеру, навчити вводити аргументи за доказом основної тези, використовувати необхідну лексику тощо.

Висновки. Як висновок слід ще раз наголосити, що медіаосвіта є, з одного боку, процес розвитку особистості за допомогою засобів масової комунікації, з іншого боку, вивчення впливу засобів масової інформації та комунікації на індивіда, спрямоване досягнення цілей медіаграмотності як інструменту пізнання навколишнього світу та реконструкції об'єктів та явищ за допомогою медіа, а існуючі теорії та концепції медіаосвіти, незважаючи на різні підстави для класифікацій, спрямовані на розвиток умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати інформацію, одержувану з джерел засобів масової інформації та комунікації, та створювати власну медіапродукцію, що відповідає певним цілям та задачам індивіда.

Таким чином, використання медіа на уроках стимулює потребу в спілкуванні, спостереженні. Інноваційні процеси в контексті безперервної освіти сприяють розвитку мови: підвищується словниковий запас, молодші школярі грамотно будують пропозиції, за законом логіки вибудовують зв'язну мову. Систематизуючи та організуючи весь використаний на уроках медіаматеріал, вчителі збагачують освітній процес цікавими дидактичними засобами і викликають у учнів інтерес до мови як предмета і як національного багатства.

Література:

1. Волошенюк, О., Ганик, О., Голошапова, В., Дегтярєва, Г., та ін. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя. Київ: ЦВП, АУП. 2018.
2. Дубасенюк, О., Марченко, Г. Сучасні теорії медіаосвіти: реалії та перспективи. В: М.А. Бойченко, ред. Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали ІV Міжнародної наук.-практ. конф., м. Суми, 28 жовтня 2022 р. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, С. 2022. 175–177.
3. Дубовик С.Г. Формування монологічних вмій у молодших школярів на уроках вивчення граматики. Молодий вчений. 4 (80). 2020. 573-578.
4. Іванов, В., Волошенюк, О., Кульчинська, Л., Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. Київ: АУП, ЦВП. 2011.
5. Казаков, Ю. Медіаграмотність сучасного фахівця як компонент професійної культури. Вісник Черкаського університету. 157. 2008. 78–82.
6. Кремень, В., Биков, В. Інноваційні завдання сучасного етапу інформатизації освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 37. 2014. 3–15.
7. Кучай О.В. Особливості підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. 34(247). 2012. 137-140.
8. Кучай О.В. Хмарні технології як провідний інструмент інформатизації вищої освіти. Вісник Черкаського Університету. 7. Серія: Педагогічні науки. 2017. 47-51.
9. Кучай, О., Дем'янюк, А. Сучасні технології дистанційного навчання. Гуманітарні студії: історія та педагогіка, 2, 2021. 77-85.
10. Лисинюк, М. Медіакультура: сутнісні особливості і функції. Питання культурології. 36. 2020. 38–48.
11. Марченко, Г. Вплив мас-медіа на розвиток дитини молодшого шкільного віку. Соціально-психологічні проблеми суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Таврійський нац. ун-тет ім. В. І. Вернадського. 2021. 9–12.
12. Марченко, Г. Характеристика медіаосвітніх онлайн-ресурсів, необхідних майбутнім учителям початкової школи в професійній діяльності. KELM. 2 (46). 2022. 34–39.
13. Рибіна Ю., Челомбітко Т. Модель упровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес Харківської гімназії, Харківської міської ради, Харківської області. Академія української преси. 4. 2017. 56.
14. Сіранчук, Н. Формування монологічного мовлення учнів початкових класів засобом медіаосвіти на матеріалі синтаксису простого речення. Acta Paedagogica Volyniensis. 3. 2024. 49–56.
15. Kuchai, O., Hrechanyk, N., Pluhina, A., Chychuk, A., Biriuk, L., & Shevchuk I. World Experience in the Use of Multimedia Technologies and the Formation of Information Culture of the Future Primary School Teacher. International Journal of Computer Science and Network Security, 22(3), 2022. 760-768.
16. Shetelya, N., Oseredchuk, O., Cherkasov, V., Kravchuk, O., Yarova, L., & Kuchai, O. Competency approach in preparing professionals in an innovative educational environment in higher education. Revista Conrado, 19(S3), 2023.298-307.
17. Shuliak, A., Hedzyk, A., Tverezovska, N., Fenchak, L., Lalak, N., Ratsul, A., & Kuchai, O. Organization of Educational Space Using Cloud Computing in the Professional Training of Specialists. International Journal of Computer Science and Network Security, 22(9), 2022. 447-454.

References:

1. Voloshenyuk, O., Hanyk, O., Holoshchapova, V., Dehtyar'ova, H., et al., (2018). Mediahramotnist' u pochatkoviy shkoli [Media literacy in primary school: a teacher's guide]: posibnyk dlya vchytelya. Kyiv: TSVP, AUP. [in Ukrainian].
2. Dubasenyuk, O., Marchenko, H., (2022). Suchasni teoriyi mediaosvity: realiyi ta perspektyvy [Modern theories of media education: realities and prospects]. V: M.A. Boychenko, red. Osvita dlya 21 stolittya: vyklyky, problemy, perspektyvy: materialy IV Mizhnarodnoyi nauk.-prakt. konf., m. Sumy, 28 zhovtnya 2022 r. Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, S. 175–177. [in Ukrainian].
3. Dubovyk S.H. (2020). Formuvannya monolohichnykh vmin' u molodshykh shkolyariv na urokakh vyvchennya hramatyky [Formation of monologic skills in junior high school students in grammar lessons]. Molodyy vchenyy. 4 (80). 573-578. [in Ukrainian].
4. Ivanov, V., Voloshenyuk, O., Kul'chyns'ka, L., (2011). Mediaosvita ta mediahramotnist' [Media education and media literacy]: korotkyy ohlyad. Kyiv: AUP, TSVP. [in Ukrainian].
5. Kazakov, YU. (2008). Mediahramotnist' suchasnoho fakhivtsya yak komponent profesiynoyi kul'tury [Media literacy of a modern specialist as a component of professional culture]. Visnyk Cherkas'koho universytetu. 157. 78–82. [in Ukrainian].
6. Kremen', V., Bykov, V. (2014). Innovatsiyni zavdannya suchasnoho etapu informatyzatsiyi osvity [Innovative tasks of the modern stage of informatization of education]. Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy. 37. 3–15. [in Ukrainian].
7. Kuchai O.V. (2012). Osoblyvosti pidhotovky maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv zasobamy mul'tymediynykh tekhnolohiy [Peculiarities of training future primary school teachers by means of multimedia technologies]. Visnyk Cherkas'koho universytetu. Seriya: Pedagogichni nauky. 34(247). 137-140. [in Ukrainian].
8. Kuchai O.V. (2017). Khmarni tekhnolohiyi yak providnyy instrument informatyzatsiyi vyshchoyi osvity [Cloud technologies as a leading tool of informatization of higher education]. Visnyk Cherkas'koho Universytetu. 7. Seriya: Pedagogichni nauky. 47-51. [in Ukrainian].
9. Kuchai, O., Dem'yanyuk, A. (2021). Suchasni tekhnolohiyi dystantsiynoho navchannya [Modern technologies of distance learning]. Humanitarni studiyi: istoriya ta pedahohika, 2, 77-85. [in Ukrainian].
10. Lysynyuk, M. (2020). Mediakul'tura: sutnisni osoblyvosti i funktsiyi [Media culture: essential features and functions]. Pytannya kul'turolohiyi. 36. 38–48. [in Ukrainian].
11. Marchenko, H. (2021). Vplyv mas-media na rozvytok dytyny molodshoho shkil'noho viku [The influence of mass media on the development of a child of primary school age]. Sotsial'no-psykholohichni problemy suspil'stva: materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. Kyiv: Tavriys'kyy nats. un-tet im. V. I. Vernads'koho. 9–12. [in Ukrainian].
12. Marchenko, H. (2022). Kharakterystyka mediaosvitnikh onlayn-resursiv, neobkhidnykh maybutnim uchytelyam pochatkovoyi shkoly v profesiyniy diyal'nosti [Characteristics of media-educational online resources needed by future primary school teachers in their professional activities]. KELM. 2 (46). 34–39. [in Ukrainian].
13. Rybina YU., Chelombitko T. (2017). Model' uprovadzhennya mediaosvity u navchal'no-vykhovnyy protses Kharkivs'koyi himnazyi, Kharkivs'koyi mis'koyi rady, Kharkivs'koyi oblasti [The model of introducing media education into the educational process of Kharkiv gymnasium, Kharkiv city council, Kharkiv region]. Akademiya ukrayins'koyi presy. 4. 56. [in Ukrainian].

14. Siranchuk, N. (2024). Formuvannya monolohichnoho movlennya uchniv pochatkovykh klasiv zasobom mediaosvity na materiali syntaksysu prostoho rechennya [Formation of monologue speech of elementary school students as a means of media education on the material of the syntax of a simple sentence]. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 3. 49–56. [in Ukrainian].
15. Kuchai, O., Hrechanyk, N., Pluhina, A., Chychuk, A., Biriuk, L., & Shevchuk I. (2022). World Experience in the Use of Multimedia Technologies and the Formation of Information Culture of the Future Primary School Teacher. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(3), 760-768.
16. Shetelya, N., Oseredchuk, O., Cherkasov, V., Kravchuk, O., Yarova, L., & Kuchai, O. (2023). Competency approach in preparing professionals in an innovative educational environment in higher education. *Revista Conrado*, 19(S3), 298-307.
17. Shuliak, A., Hedzyk, A., Tverezovska, N., Fenchak, L., Lalak, N., Ratsul, A., & Kuchai, O. (2022). Organization of Educational Space Using Cloud Computing in the Professional Training of Specialists. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(9), 447-454.